

#847/82 II 64j.
5256.

Kaewandus metsas.

Kristlik laste kirjandus

Nr. 6.

Kaewandus metsas.

Tallinnas, 1911.

J. Felsbergi ja A. Setermanni trükk.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

37534

Kaewandus metsas.

Kolmekümne aastase sõja algul oliwad keisri Matthiase walitsuse all Böömi ja katoliku usuliste wahel tülid tõusnud. Kui Matthias a. 1609 suri ja Ferdinand II. tema järel tuli, keda kohe Saksa keisriks waliti, ei tahtnud böömlased teda wastu wõtta, waid walisiwad eneste pfalzkrähw Friedrich V. kuningaks. Uus keiser sai enesele sel-leajaga Wilipp III. Spaniast, Johan Georg I. Saksamaalt ja Maksimilian Baierist abiks ja tungis kohe Böömimaale. Mina ei taha aga mitte lugejatele — iseäranis lastele — seega hirmust ususõja lugu jutustada, waid ainult weikese Rati elust midagi teatada. See oli ühe Böömi ewangeliumi usulise tütar keda tema waljude katoliku meeleliste sugulaste poolt Aust-

riasse saadeti, sest et tema isa Böömi mäsfaja-
tega, nagu nad neid nimetasiwad, ühte oli
heitnud.

Katil ei olnud wenda ega õde, ja ema oli
surnud, kui tema wäike kallis laps waewalt
kaks aastat wana oli. Nii oli laps iisna iiksi
isaga elanud, kes waike, tõsine mees oli, ja
sagedaste wäga kurb, peaaegu alati nifer wäl-
ja nägi. Õeldi, et tema pole peale abikaasa
surma iialgi rõemus olnud. Tema armastas
oma tütrekest südamliku õrnusega, ja nii noor
kui laps ka alles oli, oli ta siiski alati ta ümber.
Tundide kaupa kõndis isa sagedaste temaga
mägedel, mis tema iiksikut maa kohta ümbrit-
sesiwad, ehk ta oli tema juures, kui ta tume-
das, suures toas lugemisega töötas ja wana
tammepuust-niferdatud kirjutuse laua juures
raudwõrrelise akna lähedal istus. Seal mängis
wäike oma ainsa seltsilisega, mis tal oli, kähära
Kaaruga. Juba wiie aastaselt oli isa teda
lugema õpetanud. Sagedaste istus wäike tütar-
laps suures akna-augus wäikese pingi peal,
kuna isa raamatute kallal uuris.

Ühel päewas kui ta nõnda tema kõrwas

istus, tõstis ta teda oma põlwe peale, silitas tema pead ja jutustas temale kurwalt, et ta niivid warsti temast peab lahkuma — ja pisa-
rad tuliwad filmi kui ta juurde lihas: wõib olla et siin jäedawalt. Ta seletas temale, et ta pi-
dada minema, sest Jumal tema Issand nõuda seda, et ta oma usu ja kuninga eest pidada wõitlema. „Mõttele selle peale, mu laps, mis ma sulle olen ütelnud,“ lihas ta juurde, „ka siis kui ma enam ei peaks tagasi tulema. — Re-
mad saawad mind mäsfajaks ja äraandjaks nimetama; nemad saawad üttelema, et ma õigu-
sega surma olen teeninud, aga ära usu niisu-
gust juttu mitte. Palu sina iga homiku ja õhtu ja ka lõuna minu eest, et Issand mind aitaks ja hoiaks, ja kui see tema tahtmine on, et ma surema pean, et ka siis mind Jesuse Kris-
tuse pärast taewasse wastu wõtaks ja sind ühe teise isa laheks leida.“

Waene Kati! Tema wäike süda tahtis lõh-
keda kui ta nägi isat kema musta hobuse sel-
jas ärasõitwat. Weel selfamal päewal pärast lõunat saadeti laps ära ja Kaaru oli tema us-
taw selfiline. Küll oli tal walus, et ta hobuse

seljas isaga kaasa ei wõinud sõita. Muidu oli isa seal temale platsi lubanud, kui tal pikem tee ees oli, milleks wäikesed jalad liig nõrgad oliwad — aga nüüd saadeti ta ära Austriasse sugulaste juurde, kes temale wõerad oliwad. Nad oliwad küll kõik armsad lahked inimesed, aga kanged keisrimeelsed. Neil oli suur wiha ewangeliumi usu wastu, iseäranis böömlaste ja nende kuninga wastu ja Kati kuulis homikust õhtuni kudas nad neid ketseriteks ja mäsajateks sõimasiwad. Ja et teda weel liig nooreks peeti seda tähele panema, mis tema ümber sündis, ei hoidnud keegi tagasi kõiki asju tema kuuldes rääkida ja sugulastel polnud aimugi sellest, mis sugust mõju need kõned noore meele peale tegiwad. Muidugi oldi põnewusel uusi teateid saada. Iga käskjalga, kes sinna lähedale tuli, wõeti lahkestest wastu ja peeti üles niihästi kui wõimalik, et kõiki sõja lugusi karwa pealt teada saada.

Wäikese Kati wastu oliwad sugulased väga lahked ja helded. Ei olnud temal mänguasjast puudu. Ta jooksis wäljas ja rohuias ümber, käis tallis elajaid waatamas, tohtis pii-

mafambris aidata ja üks wana maja teeni-
janna andis temale harilikus käsitöös õpetust.
Temale anti luba lugeda niipalju kui ta tah-
tis ja ei nõutud muud, kui et ta kõik teeks,
mis teda õnnelikuks ja rõõmsaks wõiks teha.
Aga tema wäike süda oli siiski väga raske.
Tema ei leidnud sellepärast ühtegi rõemu, ei
mängiasjadest, ei tööst ega raamatutest. Tema
filmad ja kõrwad oliwad ainult sõjateenistuse
tarwis, mida ta iga päew kuulis, et ometi
teada saada, kuidas isaga lugu läheb.

See tegi tema sugulastele muret, et ta nii
kahwatuks ja lahjaks jäi. Wiimaks mõtles ma-
japroua, et Rati hoopis tuim ja tänamata
inimese loom olla. Maja herra arwas aga, et
lapse sees rohkem peitub, kui tema proua us-
kuda suudab.

„Kas sa näed,“ ütles proua ühel päewal,
„Rati kaub alati homitusöögi järel ära ja ükski
ei tea kuhu ta läheb; pärast lõunasööki jookseb
ta jälle ära ja enne õhtusööki niisama. Suu-
rema osa oma kookidest pistab ta laua alla
Raaru kätte. Mina usun, et ta lõunasöögi ajal

sedasama teeks, kui aga teaks, et mina seda tähele ei pane.

See oli täieste tõsi; sest kui maja herra paar päewa teda oli tähele pannud, tunnistas ta sedasama. Ta nägi ka, et Kaaru temaga alati jalutuse käikudel kaasa läks, aga muudu iialgi.

Teenrid oliwad proua käest käsu saanud, last filmas pidada. Siiski teadis wäike asja nõnda korraldada, et ta nende eest ära lipsas.

Kui maja herra, kes üks wana, tundja, heasüdamega herra oli, nägi, et laps kindlaste oma harjunud wiisi juurde jäi, wöttis ta nõuks ise teda walwata ja temale järele minna.

Kati oli ühel homikul jälle wälja läinud nagu ta ütles, tui dele wärsket wett andma. „Küll tuid Katiist palju seltsi saawad,“ ütles maja proua pead raputades, kui laps toast läinud oli. Maja herra tõusis üles, wöttis oma kübara ja läks järele. Laps seisis kae-wu juures kruus käes, aga näitas nagu ta ei teakski, mis ta praegu peab tegema. Mii pea kui ta tui dele wett oli walanud, jooksis ta kruusiga rohuaia poole, et tal mitte kanade

hoowist läbi minnes pole tarwis köögi afnast mööda minna, ja oligi läinud. Riireste kandsiwad teda nüüd wäikesed jalad wärawa poole, mis pargist wälja wiis.

Wana herra pööras teist teed, mis lühem oli ja ka sinna külge wiis. Warsti nägi ta teda wärawa juures ettewaatlikult paremale ja pahemale poole waatawat, siis jälle wait seiswat, nagu ootaks ta, kas keegi ehk tema järel tuleb.

Herra pidas ennast paksu põesa taga warjul kuni laps metsa oli läinud, kus ta ühe warjulise koha peale seisma jäi. Lehestik oli igal pool nii paks, et wana herra temale kawnis lähedale wõis tulla, ilma et ta seda aimas; ka Raaru oli wait.

Kui ta ühe wäikese kaewanduse juurde oli jõudnud, mis temale wäga tuttaw näitas olewat, istus ta ühe puu kännu peale maha ja tõmbas oma taskust raamatu wälja. Ta luges tükk aega, siis langes põlwili, pani pea wastu kändu ja hakkas nutma; natukesel aja pärast lõppesiwad tema silmapisarad, siis pani ta käed kofku palwele.

Wana herra oli sügawaste liigutatud, kui

ta lapse palwet kuulis. Tänini oli ta aimult täiealisi inimesi ja õpetajat kuulnud paluwat, aga iialgi last ja see, mis ta Issanda käest palus, liigutas teda weel rohkem.

Daps palus et Issand Jumal tema isa hoiaks; kui ta aga lahingus, mis kuulu järel oodati, peaks surma saama, et ta teda siis weel kudagi moodi enne surma weel näha wõiks. Siis lühas ta weel juurde: „Armas Jumal minu papa ütles, et ma pean sinu käest enesele ühte isa paluma, aga seda ma ei wõi. Oh mu armas Õnnistegija, peasta minu isa!“

Seda palus ta mitu korda ja nuttis palju seal juures; ta wana herra nuttis, sest ta oli wäga liigutatud.

Ta lahkus metsast enne kui Kati ja jõudis enne teda koju. Esimene, mis ta koju jõudes kuulis, oli see, et lahing Praagi juures Walge mäe ääres olla peetud, kus hõömlased täieste löödud saanud ja pfalzkrähw Friedrich ära põgenenud.

Wana herra wiis oma proua teise tuppa ja jutustas temale, mis ta metsas oli näinud ja kuulnud. Siis lühas ta juurde: „See armas

laps on nüüd tõeste täieste waenelaps, ja meie peame kõigest jõust püüdma seda teha, et ta seda rasket kahju nii vähe kui võimalik tunneb. See on üks armas, jumalafartlik laps ja saab meie majale õnnistuseks olema.“

Kui Rati kõõki astus, kuulis ta, et suur rõem wägewa wõidu üle walitseda, ja ta teadis, kui tema isa mitte langenud ehk wangiwõetud pole, siis on ta kuningaga põgenemise peal.

Ta oli lõunasöögil väga kahwatanud, aga tehti, nagu ei pandaks seda tähelegi. Tema taldrek jäi puutumata seisma, süiski ei rääkinud keegi selle üle midagi. Sest ajast ei pannud keegi enam teda tähele, kui ta metsa läks, mida ta ka hiljemalt korralikult tegi, aga päew päewalt nägi ta kahwatum ja haigem välja. Rahkja päewa oliwad juba Walgemäe lahingust mööda läinud. Kõik järelkuulamised, mis wana herra salaja Rati isa kohta tegi, jäiwad järeldufeta. Sellepärast arwas ta tarwis olewat last isa surma peale ettewalmistada. Tema arwates oli ta muidugi kõigi teiste langemitega ühte hauda maetud.

Ühel päewal seisis wana herra maja ukse kõrwal, kui Kati pärast homikujööki jälle metsa läks, ja andis temale ühe rosmarini oksa. Laps naeratas seda wastu wõttes. Wana herra ütles aga tõsiselt: „Niisuguse oksa paneme meie selle haua peale, keda meie armastame, Kati!“

Laps kahwatas ära, aga ütles ruttu: „Minu isa ei ole surnud!“

Wana herra imetles tema kindla wastuse üle. Aga nüüd oli järele siiski murdunud ja temal polnud mitte enam nii raske lahke pehme sõnabega waesele lapsele ütelda, et tema isa arwatawaste langenute sekka tuleb lugeda, sest et tal wõimata olnud mingit teatust tema kohta saada.

Laps wastas liigutatult aga kindlasti: „Jumal ei lase teda mitte surra, ilma et mina teda näinud oleks.“ — „Miks pärast mitte?“

— „Et mina teda sellepärast palunud olen. Minu papa ütles mulle, et kõik mis ma Jumala käest palun seda Ta mulle annab.“

„Armas laps,“ wastas wana herra, „sina pead aga mõtlema, et Jumal meile ainult seda annab mis meile hea on; ehk see ei ole wahest

Tema tahtmine, just seda sinu palwet kuulda.“
— „Siis tahan mina Teda paluda, et Ta mulle
seda teada annaks, kui see Tema tahtmine ei
ole, ja et ta mind üsna vaikne ja kannatlik
laseks olla, kuni —“

Ta ei wõinud enam edasi rääkida, aga ta
tahtis ütelda: „kuni ma suren ja oma isa juurde
lähen, kui ta tõeste surnud on.“

Tema pööras ennast ära, et oma filmapi-
saraid varjata, ja wana herra läks tuppa, et
enesel ka mitte näidata. Kui lõunaaeg tuli ja
laps tagasi ei olnud, ei lubanud ta mitte, et
teda otsitakse; ta teadis ju, kust ta teda leiaks,
kui ta sinna läheks.

Aga kui pärast lõunane aeg mööda läks ja
õhtu kätte jõudis, arwas ta tarwis olevat teda
otsima minna. Ta wõttis kübara ja kapi ja
läks metsa.

Raewanduses ei olnud kedagi näha: ta hüü-
dis waljuste ja ifka waljumini — aga ei mis-
sit wastust. Kui ta kaugemale tahtis minna,
nägi ta Kati raamatu kännu kõrwas maas ole-
wat, ta tõstis üles, see oli Taweti laulu raa-
mat. — Seal oli rosmarini oks, mis ta temale

oli annud, 10 laulu 17 salmi juures: „Hädaliste igatsemist kuuled sa, Jehowa, nende südant kinnitad sina, su kõrw paneb tähele.“

Ta ei teadmud, mis ta selle kohta pidi mõtlema; ta arwas teda kudagi omast isast teatust saanud ja nüüd selles lootuses ära läinud, et teda ülesleida.

Et kirjad sel ajal mitte nii ruttu ei käinud kui täna sel päewal, sai ta alles mitme kuu pärast selle saladuse kohta selgust.

Böömi mõisnik oli pärast Walgemäe lahingut samati põgenenud. Kui ta nägi, et ta oma kuningale enam kasuks olla ei wõi, katsus ta vähemast oma last jälle kätte saada. Nii oli ta wangi sattumise hädahust hoolimata oma keisrimeelsete sugulaste juurde pööranud. Ta lootis oma last wäljas ümber jooksmas leida, sellepärast peitis ta ennast sinna metsa ära, kus laps iga päew kolm korda käis, et oma isa eest waljuste paluda wõiks.

Jällenägemist on raske kirjeldada, sest see oli üliõnnelik. Böömi mõisnikul oli hobune lähedal. Ta astus lapsega selle selga ja ruttas kõrwalisi teesi kaudu Schlesia maale, kuhu palju

Friedrichi poole hoidjaid endid oliwad fognud, ja kes nagu temagi, üle Breslau ja Berliini Hollandise põgenesiwad. Kuigi Rati selle üle rõemustas, et tal papa jälle käes oli, siiski ei tahtnud ta ilma lahkmise märgi mahajätmata ära minna. Sellepärast peitis ta rosma-rini oksa Taaweti laulu raamatu wahel ja pani seda puu kätne kõrwa, et seda leitakse, kui teda otsima tullakse.

Lapse olukord oli tema sugulaste peale sügawaste mõjunud. Kui pärast mured, ahastused ja wiletsused neile tuliwad, siis ütlesiwad nad üks-teisele: „Nüüd ei wõi muud teha kui peab kaewandusesse minema; sest hädaliste igatsemist kuuleb Jehowa, nende südant kinnitab ta, ja tema kõrw paneb tähele.“

□ Hind 3 kop. □